

Internationale doelen biodiversiteit Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer (ANLB)

Inleiding

Deze notitie en bijbehorende lijsten zijn tot stand gekomen in overleg tussen het rijk/ministerie van Economische Zaken (EZ) en het IPO/de provincies. De eerste versie van deze notitie en bijbehorende lijsten is voorgelegd aan de Staatssecretaris van EZ (zie bijlage 4). De notitie is na bespreking met de provincies, SCAN, natuurbeheerders en soortenorganisaties in diverse gremia uitgewerkt en aangepast op een aantal punten. Op 12 december 2013 is de notitie in de Raad van Advies besproken en akkoord bevonden. De daaruit voortkomende op- en aanmerkingen en uitwerkingen zijn verwerkt in deze notitie.

De belangrijkste inhoudelijke wijziging betreft een actualisatie van de lijsten op enkele punten. In de versie zoals besproken met de Staatssecretaris waren nog de gegevens uit de EU-rapportage van 2007 vermeld. Voor de soorten en habitattypen van de Habitatrictlijn (werkbladen C, D, G, H) heeft de laatste rapportage eind 2013 plaats gevonden. Naar aanleiding van deze laatste EU-rapportage december 2013 zijn de lijsten geactualiseerd. Zij heeft toen ingestemd met de hoofdlijnen. Deze versie wordt door EZ beschouwd als inputdocument voor de provincies (zie bijlage 4). De overige aanpassingen in de lijsten betreffen aanpassingen in de lay-out van de tabellen en een toelichting op de totstandkoming van de lijsten.

De aanpassingen in de notitie betreffen een verdere uitwerking van de sturingscyclus, redactionele wijzigingen, definities en aanscherpingen in de tekst. Tevens is toegevoegd op welke wijze provincies de realisatie van de internationale doelen gaan borgen.

De aanpassingen die zijn gedaan zijn alle in lijn met de hoofdlijnen zoals deze met de Staatssecretaris zijn besproken.

In de notitie zijn de afspraken verwoord die tussen EZ en provincies zijn gemaakt over het realiseren van de internationale natuurdoelen en het behouden en verbeteren van de biodiversiteit door middel van agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB). Deze afspraken zijn voor de provincies bij het opstellen van de natuurbeheerplannen en het realiseren van de doelen het vertrekpunt (het kader).

Deze notitie beschrijft achtereenvolgens:

- de diverse stappen en verantwoordelijkheden in de sturingscyclus van internationale doelen voor het ANLB en de uitgangspunten hierbij;
- de omschrijving van de te realiseren internationale natuurdoelen in relatie tot de inzet van het ANLB als instrument;
- de hoofdlijnen hoe de provincies de doelen gaan realiseren en regie voeren op het gebiedsproces;
- omschrijving van het proces hoe zij gezamenlijk de internationale doelen borgen (of ze met hun opgetelde ambities voor alle soorten op de lijst voldoende doen).

Wanneer in dit document over soorten en hun leefgebieden wordt gesproken, wordt hiermee ook het analoge voor habitattypen en hun standplaatsen bedoeld.

Reikwijdte van deze notitie

Deze notitie gaat alleen in op de internationale verplichtingen op grond van de Vogel- en Habitatrictlijn (VHR), waar het instrument ANLB een bijdrage aan kan leveren.

Daarnaast heeft Nederland internationale verplichtingen op grond van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Nitraatrichtlijn, aan de realisatie waarvan ANLB ook een belangrijke bijdrage kan leveren. De kaders en doelen hiervoor worden door het ministerie van I&M, provincies en waterschappen in andere beleidsplannen en programma's uitgewerkt. Deze doelen zullen in relatie tot het ANLB via het gebiedsproces worden meegenomen en worden in deze notitie daarom niet opgenomen.

Uiteraard beschikken het rijk en de provincies over meer instrumenten dan ANLB om de internationale natuurdoelen te realiseren, zoals grondverwerving, inrichting (particulier) natuurbeheer, wetgeving etc.. In deze notitie wordt alleen ingegaan op de doelen en de doelrealisatie door inzet van ANLB.

De opgave focust zich op de doelen voor het ANLB inclusief waterdoelen, voorzover die in redelijke mate in combinatie met ANLB te realiseren zijn.

Bestuurlijke afspraken en ambities

De EU-lidstaten hebben in het kader van de Europese biodiversiteitstrategie de afspraak gemaakt dat in 2020 de staat van instandhouding (SvI) is verbeterd van 50% van de soorten uit de VHR met een ongunstige staat van instandhouding.

In het bestuursakkoord Natuur en het Natuurpact zijn definitieve afspraken gemaakt tussen het rijk en de provincies over o.a. de decentralisatie naar de provincies en de verantwoordelijkheden van rijk en provincies bij de ontwikkeling, beheer en behoud van natuur in Nederland waaronder het Natuurnetwerk Nederland. Het nakomen van internationale verplichtingen voor de VHR, KRW en Nitraatrichtlijn hebben daarin een belangrijke plek gekregen.

De ambitie voor de komende jaren

- Het realiseren van de doelen, waartoe Nederland zich heeft verplicht op grond van internationale verplichtingen biodiversiteit, te weten de VHR in relatie tot de inzet van het ANLB als instrument; verbetering SvI van alle soorten die nu een ongunstige SvI hebben en behoud SvI voor alle soorten die dit nodig hebben.
- Het ANLB is een belangrijk instrument om enerzijds een substantiële bijdrage te leveren aan de internationale verplichtingen en om anderzijds bij te dragen aan een aantrekkelijk en leefbaar landelijk gebied. Het instrument moet echter wel *doelgerichter en efficiënter* worden ingericht en uitgevoerd dan in voorgaande jaren.
- Rijk en provincies ontwikkelen gezamenlijk *een vernieuwd stelsel* voor het ANLB. De kern van het vernieuwde stelsel is een collectieve gebiedsgerichte benadering en *toespitsing op die gebieden die het meest kansrijk een bijdrage kunnen leveren aan een gunstige staat van in standhouding* van een soort op nationale schaal.
- Bij de uitvoering van het ANLB is sprake van *synergie tussen natuur en andere maatschappelijke doelen*, zoals landschap, water, milieu, leefbaarheid en recreatie. Betrokkenheid van agrariërs, burgers en maatschappelijke organisaties is dan ook van groot belang. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de *ervaringen en de expertise van (agrarische) ondernemers en maatschappelijke organisaties* om te bepalen met welke maatregelen en welke omstandigheden het realiseren van natuurdoelen en andere maatschappelijke doelen het beste inpasbaar zijn in de bedrijfsvoering. Ideëen uit de streek moeten ruimte krijgen bij uitvoering van het ANLB.

- Bij het vernieuwde stelsel ANLB horen doelen op basis waarvan maatregelen in de streek worden uitgevoerd. Deze doelen zijn enerzijds verbonden met elkaar, omdat zij allen gericht zijn op de realisatie van een voor iedereen leefbaar en toegankelijk landelijk gebied. Anderzijds is een onderscheid tussen de doelen noodzakelijk, omdat de beschikbare (Europese) budgetten voor ANLB primair zijn gekoppeld aan de realisatie van de natuurdoelen, waartoe Nederland zich in internationaal verband heeft verplicht.
- Provincies kunnen aan de internationale natuurdoelen zelf andere natuur- en maatschappelijke doelen toevoegen. Deze moeten dan niet strijdig zijn met de internationale doelen. Rijk en provincies pleiten ervoor om, waar mogelijk de soorten die niet zijn opgenomen in de VHR, maar om andere redenen wel bescherming behoeven, mee te nemen bij de uitvoering van de provinciale natuurbeheerplannen.

De ambitie op de langere termijn; de streek aan zet

De omschakeling naar een collectief model van ANLB met de beoogde brede doelstelling vraagt om forse wijzigingen in het beleid en het systeem. Het vraagt professionalisering van organisaties en verbreding in de doelrealisaties door agrarische collectieven¹. Het vernieuwde stelsel wordt daarom in twee fases ingevoerd:

1. Tijdens het POP3 2014-2020 ligt de nadruk op het *versterken van de professionaliteit* binnen het stelsel. Daar waar collectieven zover zijn om te verbreden, kan deze verbreding nu al wel aan de orde zijn.
2. Tijdens het POP4 2020-2026 is de *verbreding van de doelen* pas aan de orde², waarbij synergie met andere doelen dan biodiversiteit wordt gezocht.

Het perspectief voor 2026:

- Het vernieuwde stelsel biedt een kans om een breed gedragen beweging in de streek op gang te brengen, waardoor brede maatschappelijke doelen (natuur, water, landschap, recreatie) op termijn effectiever zullen worden verwezenlijkt. Dit in nauwe samenhang met de doelen van andere gebiedspartners (o.a. natuurbeheerders, soortenbeschermingsorganisaties, andere overheden) en met een efficiëntere aansluiting op de agrarische bedrijfsvoering.
- Voor agrariërs biedt het vernieuwde stelsel een kans om hun positie als duurzaam ondernemer in de streek te versterken. Daarmee wordt gewerkt aan een

---

¹ Een agrarisch collectief is een voor het ANLB 2016 gecertificeerd samenwerkingsverband in een (zelfgekozen) begrensd gebied dat bestaat uit agrariërs en andere landbeheerders in een streek die het beheer voeren over landbouwgrond en zich op vrijwillige basis hebben verenigd voor het uitvoeren van agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Het collectief is eindbegunstigde van de subsidie.

² Zie "hoofdstructuur, vernieuwd stelsel agrarisch natuur- en landschapsbeheer, Aard Mulders, versie 6.0)

"groener" imago dat beter past bij de wensen van andere bewoners in het landelijk gebied. Het stelsel ondersteunt de ontwikkeling van inpasbaar agrarisch ondernemerschap in het landelijk gebied.

Dit nieuwe perspectief sluit nauw aan bij het doel dat de EU met het stelsel van Europese agromilieu- en klimaatmaatregelen voor ogen heeft. Een substantieel deel van de financiering van het vernieuwde ANLB wordt door de EU betaald, met als doel 'de verduurzaming van het landelijk gebied en het voldoen aan de groeiende maatschappelijke behoefte voor milieudiensten door het verzachten van effecten van klimaatverandering, het verbeteren van grond- en waterkwaliteit, het behoud van landschap en het versterken van biodiversiteit'.

Uitgangspunten voor sturing

De afspraken in het Natuurpact zijn leidend voor de inhoud en de procedure van de realisatie van de internationale natuurdoelen. Dit betekent dat de verantwoordelijkheid voor het realiseren van deze doelen bij de provincies is gelegd. Het is aan de provincies om deze verantwoordelijkheid te nemen; het realiseren van de internationale natuurdoelen is immers niet vrijblijvend. Het rijk heeft de verantwoordelijkheid om aan de Europese Commissie te rapporteren over het behalen van de internationale natuurdoelen. Dan gaat het over de Staat van Instandhouding (SvI) van soorten en habitattypen, die in de lijsten zijn opgenomen vanuit de VHR. Met name is van belang dat ook aangegeven wordt welke keuzes gemaakt zijn voor de instandhouding van de soorten. Een verder aangescherpte aanduiding van de wijze van rapportage wordt nog verder uitgewerkt.

De soorten zijn uitgangspunt, maar de vertaling moet plaatsvinden naar leefgebieden van die soorten. Beheerders en provincies worden niet aangesproken op de natuurresultaten zelf, maar er wordt getoetst op de effectiviteit van de maatregelen die beheerders in gebieden hebben getroffen om de soort in stand te houden.

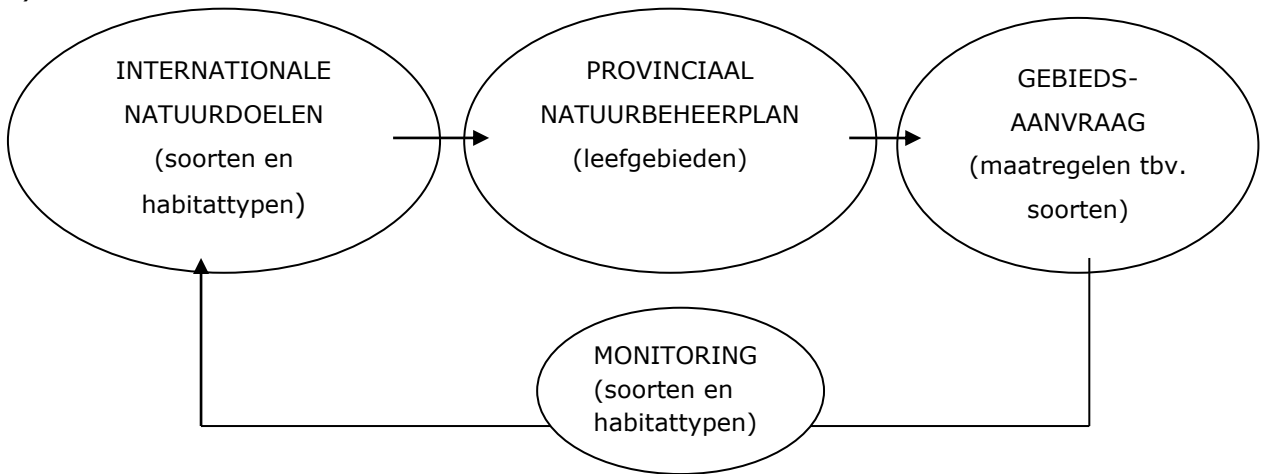
De doelen worden in het provinciale natuurbeheerplan vastgelegd. Dit betekent niet dat de inzet op de doelen tot op detailniveau door provincies opgelegd gaan worden. Aan de formulering van de inzet op de doelen wordt op gebiedsniveau, met betrokken partners vorm en inhoud gegeven (gebiedsaanvraag).

Naast de VHR-verplichtingen heeft de lidstaat Nederland ook te voldoen aan de KRW en Nitraatrichtlijn. De sturing van deze aanvullende doelen verloopt niet door vastlegging in het natuurbeheerplan, maar via andere lopende sporen en planvormen. De sturing op het geheel der doelen vindt plaats via het gebiedsproces en de afspraken die gemaakt worden met de andere partners waar alles samenkomt; biodiversiteit, water en nitraat. De samenhang tussen de doelen wordt bewaakt door de provincie in het gebiedsproces. In bijlage 2 wordt aangeduid welke plek het natuurbeheerplan heeft in het totale gebiedsproces en het realiseren van de internationale doelen en andere doelen.

Het borgen dat ingezet wordt op de afgesproken soorten is de verantwoordelijkheid van de provincies. Dit houdt o.a. in dat de optelsom van alle doelen in de gebieden er op interprovinciaal niveau toe leidt dat voor alle soorten in de lijst maatregelen worden genomen.

Sturingcyclus van het ANLB

Onderstaand wordt inzicht gegeven in de sturingcyclus van het ANLB (zie figuur 1).

Figuur 1: Sturingcyclus ANLB

1. Internationale verplichtingen natuur

De sturingcyclus van het ANLB begint bij het bepalen van de ambities. Vertrekpunt bij het bepalen van deze ambities zijn de internationale verplichtingen voor de instandhouding van soorten en habitattypen. Het rijk concretiseert de internationale verplichting naar internationale natuurdoelen; zij geeft daarbij aan welke soorten en habitattypen bescherming behoeven op nationaal niveau.

In relatie tot het instrument ANLB is het primaire doel daarbij het voldoen aan een gunstige staat van instandhouding van soorten die (ook) in het agrarisch gebied leven. Voor deze soorten heeft het rijk, in overleg met provincies, als maatstaf per soort, op basis van onderzoek, aangegeven of ANLB hiertoe een bijdrage kan leveren en waar dan de kansrijke gebieden hiervoor gelegen zijn.

2. Provincies vertalen de internationale verplichtingen natuur door in de provinciale natuurbeheerplannen

De provincies hebben de verantwoordelijkheid voor het realiseren van de internationale natuurdoelen. Daartoe stellen zij provinciale natuurbeheerplannen op.

De totstandkoming van de natuurbeheerplannen zal plaatsvinden in een interactief proces met gebiedscoalities (andere overheden en relevante gebiedspartijen zoals waterschappen, gemeenten, koepels ANB (SCAN), terreinbeheerders, landschapsbeheerorganisaties, soortenorganisaties). In dit proces komen partijen tot een "gezamenlijke ambitie". Ook worden hier relaties gelegd met de doelen die via het Natuurnetwerk Nederland worden gerealiseerd. De internationale waterdoelen (KRW), doelen Nitraatrichtlijn, landschapsdoelen en doelen van vergroening GLB worden meegenomen in het gebiedsproces. Overigens krijgen de waterdoelen en nitraatdoelen in andere beleidsplannen of programma's een plek, maar er is samenhang in de plannen. Er zal zoveel mogelijk gezocht worden naar synergie tussen natuur, landschaps- en waterdoelen. Het verbinden van het ANLB met de GLB vergroening biedt ook kansen voor synergie. De provincies voeren de regie bij dit

gebiedsproces. Daarbij geven de provincies de collectieven de ruimte om met initiatieven te komen en mede invulling te geven aan het gebiedsproces.

Voor het instrument ANLB zullen de internationale doelen voor de soorten waar ANLB een bijdrage kan leveren met behulp van de gegevens over kansrijke gebieden per soort vertaald worden naar leefgebieden³ (die gebieden waarin alle activiteiten van een dier of een dierpopulatie afspelen). Op basis daarvan geven ze de ambities met betrekking tot ANLB weer in de provinciale natuurbeheerplannen.⁴

De provincies kunnen indien wenselijk ook andere (provinciale) doelen meenemen in het gebiedsproces, zoals voor soorten die niet onder 1 worden genoemd, recreatiedoelen en landschapsdoelen.

De provincies nemen bij deze interactieve gebiedsprocessen grofweg 2 stappen :

1. Provincieniveau breed overleg met gebiedscoalities: overeenstemming over de natuur- en landschapsdoelen op hoofdlijnen, spelregels en budget;
2. Gebiedsniveau breed overleg met collectieven ANLB en andere relevante gebiedspartijen: overeenstemming over concreet te realiseren natuur- en landschapsdoelen in concreet aangewezen gebieden.

De provincies gaan in afstemming met andere gebiedspartijen nog een nadere uitwerking geven aan de beschrijving van het proces/de werkwijze om te komen tot de gezamenlijke ambitie en totstandkoming van het natuurbeheerplan. De provincies zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het nationaal borgen van de internationale doelen, zij zullen in afstemming met elkaar 12 optelbare natuurbeheerplannen opstellen en het geheel aan uitgewerkte doelen vooraf beoordelen en zonodig de natuurbeheerplannen aanpassen op voldoende inzet op alle internationale doelen.

3. Gecertificeerde collectieven stellen een beheerplan op en doen een gebiedsaanvraag

De agrariërs zijn georganiseerd in collectieven ANLB, waarvan de kern doorgaans wordt gevormd door agrariërs en andere landgebruikers met landbouwgrond. De collectieven zijn gecertificeerd en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het ANLB. De collectieven moeten daartoe een beheerplan opstellen waarin zij de te nemen maatregelen ten behoeve van de soorten beschrijven. De Catalogus Groen Blauwe Diensten is de basis bij de beschrijving van de maatregelen. Echter het is voor de hand liggend dat zij waar mogelijk gebruik maken van de aanduiding van

---

³ In september 2007 heeft het ministerie van LNV haar beleidsstrategie voor de soortenbescherming vastgesteld, dat de basis vormde voor de provincies voor een uitwerking naar de provinciale leefgebiedsplannen met uitwerking in concrete maatregelen. Deze plannen zijn eind 2009 vastgesteld, na toets door de PGO's en Alterra. LNV heeft deze plannen geaccepteerd. De plannen liggen er dus al en kunnen worden benut om de reeds vastgestelde doelen en maatregelen uit 2009 te benutten in dit traject voor het ANLB. Er zal wel een check moeten plaatsvinden.

⁴ De exacte wijze waarop de provincies de ambities gaan weergeven in de natuurbeheerplannen zal nog verder worden uitgewerkt. De leefgebieden of kansrijke gebieden -ten behoeve van de soorten waarvan zij de instandhouding willen verbeteren- zullen waarschijnlijk als vlekken aangeduid worden. Met daarbij een omschrijving van soorten, criteria en beheertypen.

beheertypen cf. de Index met evt. maatwerk op basis van de Catalogus Groen Blauwe Diensten.⁵

Op basis van dit beheerplan zullen zij een gebiedsaanvraag doen bij de provincies. Hierin geven zij de gebieden aan en beschrijven de maatregelen voor het realiseren van de ambities zoals vastgelegd in het natuurbeheerplan, waar de maatregelen het meest effectief zijn en deze het beste zijn te integreren met de agrarische bedrijfsvoering en de lokale omstandigheden. Tevens geven zij aan op welke wijze internationale natuur-, landschaps- en waterdoelen elkaar versterken.

4. **Provincies toetsen gebiedsaanvragen**

De provincie toetst de gebiedsaanvragen vooraf op hun ecologische bijdrage aan de internationale natuurdoelen en eventueel andere doelen uit het natuurbeheerplan en subsidiëert gebiedscollectieven voor de realisatie van de doelen uit natuurbeheerplan.

5. **Collectieven voeren het beheer**

De collectieven voeren het ANLB conform de gemaakte afspraken met de provincie en voeren hierover tenminste jaarlijks een gesprek en toetsen op ecologische effecten. RVO.nl toetst of voldaan wordt aan de subsidie-eisen; bij het in gebreke blijven wordt het collectief hierop aangesproken en zullen passende maatregelen worden genomen. Provincies en collectieven maken in de opdracht afspraken over bijsturing indien daar aanleiding toe is (ervaringen in het gebied, nieuwe kennis e.d.).

6. **Provincies leveren monitoringsgegevens aan**

Bij het bepalen welke monitoringsgegevens aangeleverd moeten worden, moet onderscheid gemaakt worden in wat nodig is voor monitoring/evaluatie van:

1. de effectiviteit van het instrument ANLB;
2. effectiviteit van beheermaatregelen voor een soort;
3. de SvI monitoring/rapportage.

Wat betreft de SvI: Nederland rapporteert de SvI van in Nederland voorkomende soorten en habitattypen uit de VHR aan de EU. Nederland rapporteert 6-jaarlijks over de SvI.

EZ en IPO zijn nog in gesprek over verdere uitwerking van de monitoring. Daarbij zal gekeken worden naar: wat precies nodig is voor deze onderdelen en hoe dit georganiseerd gaat worden. De provincies werken vervolgens in overleg met de maatschappelijke partners in 2014 een systematiek uit voor het monitoren van de afgesproken doelen.

7. **Provincies en rijk maken indien nodig afspraken over bijsturing**

Rijk en provincies hebben afgesproken de realisatie van ambities samen te bewaken, iedere 3 jaar te evalueren en zo nodig bij te stellen. Om het proces van evalueren en bijstellen goed in te richten, zal het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) worden gevraagd om de voortgang regelmatig te evalueren op basis van de monitoringsgegevens. Daarbij gaat het primair om de bereikte kwalitatieve doelen. Voor een adequate uitvoering van de monitoring ligt het in de rede dat provincies en rijk op basis van de natuurbeheerplannen de nulsituatie vastleggen voor de internationale natuurdoelen.

---

⁵ De basis voor de maatregelen is de Catalogus Groen Blauwe Diensten (CGBD), deze is gemeld bij de EU. De Index is gebaseerd op de CGBD.

Omschrijving internationale doelen biodiversiteit als input voor de doelen ANLB in de natuurbeheerplannen

Staat van Instandhouding

In bijlage 3 zijn de te realiseren internationale natuurdoelen aangeduid, namelijk de doelen, waartoe Nederland zich heeft verplicht op grond van internationale verplichtingen, te weten de VHR⁶ in relatie tot het ANLB. De VHR hebben als doel verbetering van de SvI van soorten en habitattypen.

Rijk en provincies beogen de SvI van in Nederland voorkomende soorten en habitattypen met een huidige ongunstige SvI te verbeteren. Daarbij hebben zij verschillende instrumenten ter beschikking, zoals Natura2000 (N2000), natuurbeheer en ook het ANLB.

Rijk en provincies hebben de internationale verplichtingen voor biodiversiteit op grond van de VHR vertaald in concrete doelen, aangeduid in soorten en habitattypen waarvan de SvI ongunstig is (zie eerste kolom bijlage 3) of waarvan de SvI onbekend is en de soort op de Rode lijst niet de status van "niet bedreigd" heeft (tweede kolom) Daarbij is aangegeven welke soorten en habitattypen baat (kunnen) hebben bij ANLB (derde kolom) en welke de kansrijke gebieden zijn (zie vierde en vijfde kolom bijlage 3).

Deze lijst met concrete doelen in de eerste kolom moet worden gezien als *maatstaf* bij het opstellen van de doelen ANLB in de natuurbeheerplannen. Het realiseren ervan door de provincies is niet vrijblijvend, want Nederland is internationaal harde verplichtingen aangegaan voor de bescherming van de in de lijst opgenomen soorten en habitattypen.

Andere soorten als weidevogels, bijen, vlinders, vleermuizen zijn niet opgenomen. Alleen de harde verplichtingen vanuit de EU staan in de lijst. Soorten die in andere nationale of provinciale wet- en regelgeving zijn opgenomen, moeten vanuit die optiek wel beschermd worden, maar niet vanuit de EU.

De vertaling van de soortenlijst naar welke soorten baat hebben bij het ANLB en de vertaling naar kansrijke gebieden (derde en volgende kolommen) zijn *een handreiking* bij de vertaling van de doelen naar het natuurbeheerplan en de realisatie van de doelen. Het is een hulpmiddel en de provincies zijn vrij daar op basis van eigen inzichten invulling aan te geven.

EU rapportage en status soortenlijst (kolom 1)

Nederland rapporteert de SvI van in Nederland voorkomende soorten en habitattypen uit de VHR aan de EU. De in bijlage 3 opgenomen lijst met soorten en habitattypen is gebaseerd op deze rapportage aan de EU uit 2007. Uitgangspunt zijn alle soorten en habitattypen met een *ongunstige* SvI; deze info is geactualiseerd met aanvullende informatie over de Rode Lijstsoorten en aanvullend onderzoek van Sovon (voor soorten buiten N2000-gebieden).

---

⁶ De EU-lidstaten hebben in het kader van de Europese biodiversiteitstrategie de afspraak gemaakt dat in 2020 de SvI is verbeterd van 50% van de soorten uit de VR en HR met een ongunstige SvI.

Naar verwachting wordt begin 2014 de volgende rapportage met de SvI van de voor Nederland relevante soorten en habitattypen uit de VHR aan de EU gezonden. De inhoud van deze rapportage is op dit moment nog niet beschikbaar. Naar verwachting zal deze rapportage niet leiden tot grote wijzigingen, die relevant zijn bij het opstellen van ANLB-doelen, mede vanwege het feit dat de rapportage uit 2006 met de aanvullende informatie reeds is geactualiseerd. Niettemin verdient het aanbeveling dat rijk en provincies een afspraak maken om de in bijlage 3 opgenomen lijst met soorten en habitattypen periodiek te actualiseren.

Toelichting kolommen in de tabel

De soorten en habitattypen zijn verdeeld in 8 groepen, waarbij de eerste 4 groepen soorten en habitattypen betreft waarvoor N2000 gebieden zijn aangewezen. Dat overigens niet wil zeggen dat deze soorten uitsluitend binnen een N2000 gebied bescherming nodig hebben. Het merendeel van de soorten met een ongunstige SvI betreft vogels. De (ongunstige) SvI is weergegeven in de gradaties zeer ongunstig (rood) en matig ongunstig (oranje). De Rode lijststatus dient als check op de SvI.

Vervolgens wordt ingezoomd op die soorten en habitattypen met een ongunstige SvI, waarvoor specifiek het instrument ANLB een positieve bijdrage kan leveren op het verbeteren van de SvI. De betreffende soorten en habitattypen zijn geselecteerd op basis van helpdeskonderzoek van Alterra, waarbij een gradatie is aangebracht in de mate van de bijdrage aan de SvI. De gradatie loopt van geringe bijdrage (1), via betekenisvolle bijdrage (2) naar een grote bijdrage aan de verbetering van de SvI (3). In het rapport 2013/15 van Sovon staat ook ingeschat wat de bijdrage van ANLB kan zijn. Indien geen eensluidende inschatting, dan is de inschatting van de grootste bijdrage overgenomen.

Voor alle soorten en habitattypen, waarvoor ANLB een bijdrage kan leveren aan het verbeteren van de SvI, zijn de kansrijke gebieden in beeld gebracht. Dit zijn de gebieden waar ANLB het beste kan worden ingezet en voor welke soorten en habitattypen de collectieven in deze gebieden het beste subsidie voor maatregelen kunnen aanvragen. De selectie van kansrijke gebieden is uitgevoerd door Sovon op basis van actuele verspreiding van de soort en potentiële geschiktheid van het gebied voor (her)vestiging van de soort. (Sovon-rapport 2013/65)

Bovenstaande betekent dat de provincies gezamenlijk inzetten op 100% van de soorten zoals genoemd in kolom 1 van de lijst. Ten behoeve van al deze soorten moeten maatregelen genomen worden. Dat wil niet zeggen dat elke provincie voor alle soorten gaat of dat de provincies met alle soorten in 2016 direct moeten beginnen. Het is van belang dat de provincies de gemaakte keuzes voor de soorten per soort onderbouwen. Wanneer het eerste jaar bijvoorbeeld niets wordt gedaan voor een of meerdere soorten, vraagt de EU te motiveren waarom deze keuze is gemaakt. De gemaakte keuzes voor een soort moet per soort omschreven worden, bijvoorbeeld: geld, urgentie, omstandigheden, instrumenten. Het uiteindelijke doel moet leidend zijn. Namelijk dat er in 2020 voor elke soort stabiliteit in voorkomen is en voor 50% van de soorten verbetering van de SvI is bereikt.

Borging internationale doelen

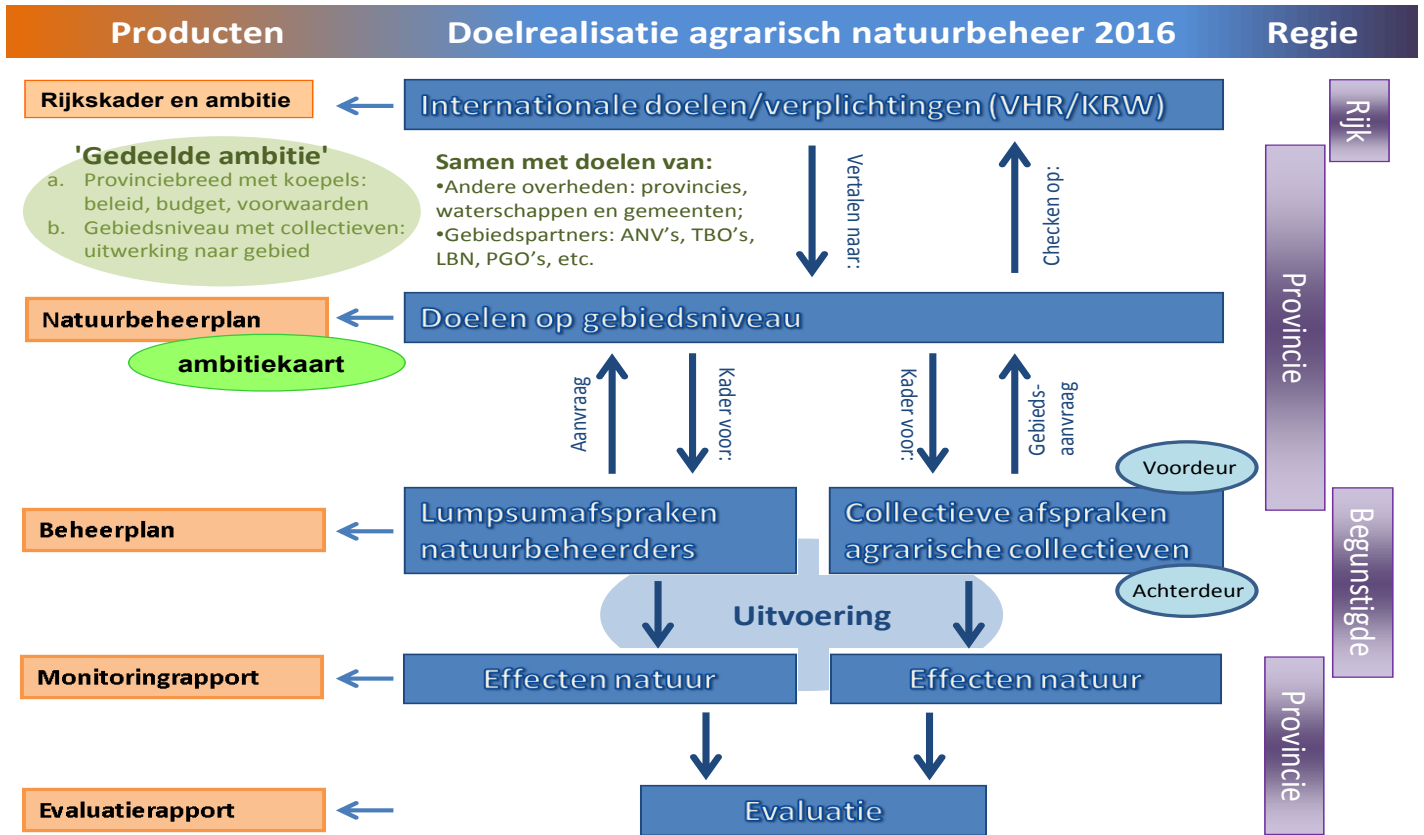
Belangrijk is ook de borging dat de optelsom van alle keuzes voor doelen in de gebieden en provincies op interprovinciaal niveau ook leidt dat per saldo maatregelen worden genomen voor ALLE genoemde soorten in de lijst (zie eerste kolom bijlage 3). Het is van belang dat er een overzicht/plan van aanpak komt waarin de provincies aangeven welke provincie, wanneer en op welke soorten inspanningen gaat leveren. Met daarbij een motivering van de gemaakte keuzes per soort.

Het IPO draagt zorg voor de interprovinciale coördinatie. Het IPO faciliteert de onderlinge afstemming van de plannen door de provincies. Dit vraagt om vergelijkbaarheid/optelbaarheid van gegevens.

Beschrijving van het proces hoe provincies, gefaciliteerd door het IPO, tot afstemming komen en de garanties geven dat alle soorten in de plannen gedekt zijn:

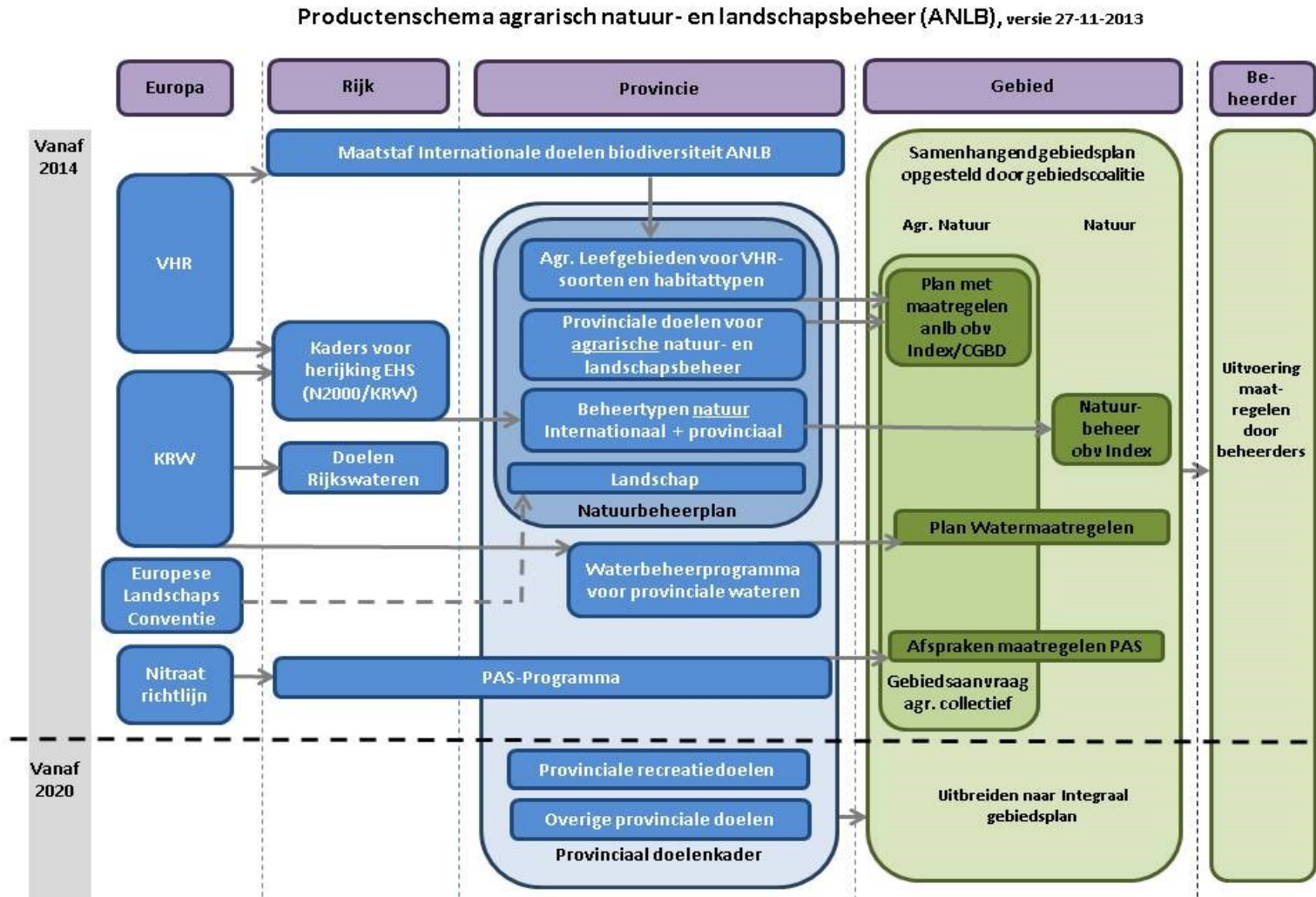
- (jan-mrt 2014) Overleg met alle provincies waarin op hoofdlijnen afspraken worden gemaakt over welke provincies inspanning gaan leveren op welke soorten. De provincies kijken gezamenlijk of ze met hun opgetelde ambities voor alle soorten op de lijst voldoende doen.
- (mei 2014) Deze hoofdlijnen worden interprovinciaal bestuurlijk afgestemd en goedgekeurd. Eventueel afspraken over herverdeling middelen.
- (vanaf febr 2014) Tijdens het proces bij de doorvertaling in de natuurbeheerplannen, bewaken de provincies de gemaakte afspraken over de soorten. Zij signaleren gedurende het proces knelpunten en leggen deze voor aan het IPO, voor afstemming in IPO-verband. Het IPO zal tussentijds vinger aan de pols houden/knelpunten signaleren.
- (febr – juli 2014) 12 provinciale gebiedsprocessen waarin de provincies met het vertrekpunt van de gemaakte afspraken komen tot een eerste concept provinciaal natuurbeheerplan.
- (sept 2014) Het IPO faciliteert de afstemming van de 12 natuurbeheerplannen door de provincies, zonodig in een overleg met alle provincies om de concept natuurbeheerplannen te toetsen en eventuele knelpunten te signaleren en op te lossen of voor te leggen aan de bestuurders.

Bijlage 1: Sturing en doelrealisatie ANLB 2016

Bijlage 2: Positie ANLB

Schema/overzicht waarin de positie en doorwerking van het ANLB en de 'internationale doelen biodiversiteit agrarisch natuur- en landschapsbeheer' (rood omlijnd) wordt verhelderd.

Bijlage 3: Internationale verplichtingen biodiversiteit

Internationale verplichtingen biodiversiteit input voor de doelen agrarisch natuur- en landschapsbeheer in de natuurbeheerplannen.

Bijlage 3a: Doelen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn - gunstige en ongunstige staat van instandhouding

Bijlage 3b: Doelen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn - ongunstige staat van instandhouding